

Kernwinkelgebied Harlingen

Procesvoorstel

Inhoud

01

Inleiding
Blz. 3

02

Uitgangspunten
Blz. 4

03

Opdracht
Blz. 6

04

Rol van de gemeenteraad
Blz. 7

05

Planning
Blz. 8

06

Financiën
Blz. 9

1 INLEIDING

In 2022 heeft de nieuwe gemeenteraad van Harlingen het zogenaamde 'Akkoord op hoofdlijnen 2022-2026' vastgesteld. Dit akkoord is voor de komende vier jaar het kompas voor de gemeenteraad om te sturen en keuzes te maken. De gemeenteraad vindt het betrekken van de gemeenschap en de dialoog (participatie) van groot belang. Daarmee wordt samenwerking tussen alle partijen gestimuleerd en wordt de lokale democratie sterker. Met het hoofdlijnenakkoord wordt ingezet op zeven inhoudelijke thema's, waar de binnenstad (specifiek het kernwinkergebied) er één van is.

Ophaalsessie met de gemeenteraad

Op 14 december 2022 heeft de gemeenteraad inhoudelijk gesproken over het onderwerp binnenstad. Het ging daarbij onder meer over de gebiedsafbakening, het verkennen van de probleemstelling en de verschillende opgaven in het gebied. Ook werd uitgebreid gediscussieerd over de verschillende (gewenste) vormen van participatie en de informatiepositie van de raad om tot goede besluitvorming over het onderwerp te kunnen komen. De opbrengsten van deze avond zijn vertaald in het voorliggende procesvoorstel.

Doel van de opgave

Doel van de opgave is om te komen tot een ruimtelijk-functionele invulling van de verschillende centrumlocaties, die zo goed mogelijk bijdraagt aan het (economisch) functioneren, de leefbaarheid en de algehele uitstraling van het centrumgebied van Harlingen.

Procesvoorstel

Het procesvoorstel vormt het vertrekpunt naar het realiseren van het doel van de opgave. Het dient drie doelen:

- Inzicht geven in welke stappen we moeten zetten om inhoudelijke beleidskeuzes te maken, gebaseerd op onder meer de ophaalsessie met de gemeenteraad en het hoofdlijnenakkoord;
- Inzicht geven wanneer in het proces en op welke manier participatie (en communicatie) plaatsvindt;
- Inzicht geven in wanneer (en hoe) de gemeenteraad wordt aangehaakt in het proces (informatiepositie van de gemeenteraad) en hoe de route tot aan de besluitvorming verloopt.

Externe expertise

Om de doelstelling(en) van de opgave te behalen, is externe expertise nodig. Niet alleen op gebied van de inhoud, maar ook voor wat betreft het vormgeven en inrichten van het proces. Er is behoefte aan een bureau met kennis van het krachtenveld en de belangenstromen in het centrum en expertise op gebied van (binnen)stedelijke herontwikkeling. Het is wenselijk om al in de voorbereiding, bij het vormgeven van het proces, gebruik te kunnen maken van de deskundigheid van een bureau. Wij bouwen daarom - binnen dit procesvoorstel - enige ruimte in het proces in, zodat er vooral ook gebruik gemaakt kan worden van deze (externe) expertise.

2 UITGANGSPUNTEN

Voordat we inzoomen op de opdracht voor het bureau, is het belangrijk om eerst kort terug te blikken. In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste uitgangspunten te vinden, waaronder de uitkomsten van de ophaalsessie met de gemeenteraad.

2.1 Hoofdlijnenakkoord en participatie

In 2022 heeft de nieuwe gemeenteraad van Harlingen het zogenaamde 'Akkoord op hoofdlijnen 2022-2026' vastgesteld. In het uitvoeringsprogramma van het hoofdlijnenakkoord, vastgesteld door de gemeenteraad op 21 december 2022, wordt - binnen het onderwerp binnenstad - onder meer aandacht gevraagd voor de volgende zaken:

- Toewerken naar een inrichting van de binnenstad die mensen meer verleidt een groter gebied te bezoeken;
- Onderzoeken of er meer diversiteit in winkelaanbod gestimuleerd kan worden in het kernwinkelgebied;
- Het verbeteren van de verblijfskwaliteit in de binnenstad;
- Het betrekken van belanghebbenden bij het toewerken naar deze keuzes (o.a. autoluw en parkeren).

De betrokkenheid van de gemeenschap (en dus participatie) loopt als een rode draad door het hoofdlijnenakkoord. De gemeente wil in een vroeg stadium actief mensen betrekken bij het scherp krijgen van vraagstukken, de belangen die er spelen en bij het vinden van oplossingen. Veel onderwerpen in het fysiek domein lenen zich uitstekend voor participatie. De binnenstad van Harlingen is daar een goed voorbeeld van. Bij het toewerken naar keuzes over het centrum (bijvoorbeeld over parkeren en autoluw) wil de gemeenteraad bewoners en belanghebbenden nauw betrekken. Met vaststelling van de Harlinger participatiecode in de raad van 21 december 2022 is afgesproken dat het college een voorstel doet voor de wijze waarop participatie wordt vormgegeven. Binnen het proces worden deze vastgestelde richtlijnen gevolgd.

2.2 Ophaalsessie met de gemeenteraad

Tijdens de bijeenkomst met de gemeenteraad is gediscussieerd over de gebiedsafbakening, de opgaven in het gebied (probleemstelling) en het proces. We beschrijven (samengevat) de uitkomsten, zoals deze in het gesprek naar voren zijn gekomen.

Gebiedsafbakening

Voor wat betreft de gebiedsafbakening ontstond er een vrij eenduidig beeld, namelijk de Voorstraat, Kleine Voorstraat, Grote Bredeplaats, Vismarkt, Kleine Bredeplaats, Simon Stijlstraat en Sint Jacobstraat zie (afbeelding 1). Het is belangrijk dat de problemen in dit gebied niet afzonderlijk kunnen worden bekeken van bijvoorbeeld de verschillende aanlooproutes en de parkeergelegenheid rondom het centrum. Er zal in de uitwerking en aanpak vooral oog moeten zijn voor de aanlooproutes vanuit de verschillende richtingen (ook vanuit de wijken), de beschikbare parkeer-

Afbeelding 1 Aanduiding kernwinkelgebied

gelegenheden en de kwaliteit van de ontsluiting van het kernwinkelgebied. Maak deze kwalitatief beter en de beleving aantrekkelijker.

Opgaven in het gebied

In de kern komt het er op neer dat ervaren wordt dat de binnenstad rommelig is en steeds rommeliger wordt. Er moet geïnvesteerd worden in meer kwaliteit, zodat bewoners en toeristen meer van het kernwinkelgebied gebruik gaan maken. Het is belangrijk om actie hierop te ondernemen, anders holt het kernwinkelgebied in kwaliteit verder achteruit. Bovendien is er een nieuw perspectief nodig, om zowel de inwoners als de groeiende groep toeristen die naar Harlingen komt goed te bedienen.

De rommeligheid zit voor een groot deel in de inrichting en ontsluiting van de Voorstraat, Grote Bredeplaats en de toegangswegen. Hier zit dus mogelijk ook (een deel van) de oplossing. Er zijn verschillende functies die belangrijk zijn, maar die ook op bepaalde momenten met elkaar conflicteren. Bezoekers van het centrum willen kunnen winkelen, maar ook een terrasje pakken of naar de markt gaan. Een veilige en autoluwe omgeving is daarbij belangrijk, maar er moet ook oog zijn voor de bereikbaarheid en ruimte voor zowel de voetganger, de fietser en de automobilist.

Proces

De noodzaak van een goede voorbereiding op het proces, onder andere door tijdig de juiste inventarisaties en analyses te hebben, is belangrijk. Reeds bestaande documentatie over het kernwinkelgebied van Harlingen, moet worden meegenomen in het proces. Bijvoorbeeld door te starten met een inventarisatie van alle beschikbare informatie. Daarnaast moet het proces zo ingericht worden dat inzichtelijk gemaakt wordt welke aspecten ervoor zorgen dat het straatbeeld als rommelig wordt ervaren en wanneer functies met elkaar schuren. Participatie is daarbij van groot belang. Het is vooral belangrijk om van de belanghebbenden te horen wat

volgens hen de belangrijkste opgaven in het gebied zijn. Daar kan ook een analyse van de kwaliteit van het winkelaanbod en naar (landelijke en regionale) trends bij. Tot slot is het belangrijk om zowel de raad als de belanghebbenden betrokken te houden en (in)formeel te kunnen bijpraten over proces en inhoud.

2.3 Trends en ontwikkelingen

Door de ligging aan zee, de directe nabijheid van Franeker en door de geringe afstand tot de grotere steden Sneek en Leeuwarden, heeft de detailhandel in Harlingen een beperkte regionale verzorgingsfunctie. Daarnaast is er al jaren een belangrijke trend gaande, waarbij de consument zich (steeds vaker) online oriënteert op de aanschaf van producten. De functie van centrumgebieden en het belang van de verschillende sectoren verandert (mede) daardoor in rap tempo. De eenzijdige nadruk op de commerciële functie (winkelen en horeca) maakt een transitie door. Een aantrekkelijke winkelstraat of het centrum van een stad wordt van een groter maatschappelijk belang. Landelijk gezien is er steeds vaker ruimte voor bijvoorbeeld entertainment, culturele voorzieningen, en wonen in het centrum. Leegstaande panden in kernwinkelgebieden krijgen daarmee steeds vaker een andere functie. De algehele trend is dat winkelgebieden transformeren naar verblijfsgebieden. De indruk bestaat dat het kernwinkelgebied van Harlingen momenteel achterblijft op deze ontwikkelingen. Daarbij zijn er nieuwe thema's en vraagstukken die een gebiedsgerichte aanpak voor het centrum vragen, zoals (langdurige) leegstand, de huisvesting van arbeidsmigranten, maar ook thema's als duurzaamheid, klimaat, gezondheid, groen, water, cultuur en recreatie en toerisme.

3 OPDRACHT

De opgave wordt gefaseerd aangepakt. De opdracht richt zich op de eerste fase van het project: het komen tot een centrumvisie met een uitvoeringsprogramma.

Centrumvisie met uitvoeringsprogramma

Uit het gesprek met de gemeenteraad en de uitgangspunten blijkt dat het onduidelijk is wat het (gewenste) toekomstbeeld is van het centrum. Het is een onderdeel van de opdracht om de opgaven in het kernwinkelgebied en het gewenste toekomstbeeld van het centrum, samen met de belanghebbenden, in kaart te gaan brengen. Bovendien is er behoefte aan een gebiedsgerichte aanpak. Het is niet wenselijk om keuzes op gebied van (bijvoorbeeld) inrichting en parkeren te maken, zonder een (gedragen) visie op het gehele gebied. Daarom is het belangrijk om, binnen de eerste fase van het project, te komen tot een centrumvisie met uitvoeringsprogramma voor het kernwinkelgebied van Harlingen.

De centrumvisie omvat een uitgebreid participatietraject en laat de toekomstige ontwikkelingsrichting van onder andere het kernwinkelgebied zien. Het uitvoeringsprogramma moet daarbij laten zien hoe de centrumvisie (concreet) gerealiseerd gaat worden. Acties, verbetervoorstellen en (mogelijke) kosten worden hier, eventueel per deelgebied, in de tijd uitgezet.

Het uiteindelijke doel daarbij is om te komen tot een zo optimaal mogelijke ruimtelijk-functionele invulling, die zo goed mogelijk bijdraagt aan het (economisch) functioneren, de leefbaarheid en de algehele uitstraling van het centrumgebied van Harlingen.

Uitgangspunten en proces

Het is van groot belang om deze eerste fase in het proces extra zorgvuldig met elkaar te doorlopen. Op die manier ontstaat er draagvlak voor de toekomstige plannen. Bij het verder vormgeven en inrichten van het proces en de participatie, moet vooral gebruik worden gemaakt maken van de deskundigheid van een bureau. In de overdracht van informatie en de bemiddeling tussen de verschillende partijen, krijgt ook de centrummanager een rol. In de uitvraag richting het bureau, wordt specifiek aandacht gevraagd voor de vermelde uitgangspunten in hoofdstuk 2 van dit procesvoorstel.

Aandachtspunten

Binnen de opdracht wordt expliciet aandacht gevraagd voor de volgende (inhoudelijke) zaken:

- Het proces wordt samen met het bureau en de gemeenteraad verder ingericht en vormgegeven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het bepalen van de belanghebbenden en het oprichten van een begeleidingsgroep;
- We willen de opgaven en problemen in het gebied samen met de belanghebbenden (bijvoorbeeld inwoners en ondernemers) verder in kaart brengen en kwalificeren. Bijvoorbeeld via een enquête of bijeenkomsten;
- We willen de reeds bestaande documentatie en belangrijke landelijke en regionale trends analyseren en een plek geven in het proces. De centrummanager krijgt daarbij een belangrijke rol;
- Waar nodig (en in overleg met het deskundige bureau) willen we gebruik maken van aanvullend onderzoek. Bijvoorbeeld een stedenbouwkundig onderzoek, analyse van het winkelaanbod, trendanalyses of marktonderzoek gebruikers.

4 ROL VAN DE GEMEENTERAAD

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de rol van de gemeenteraad en de verschillende tussenstappen in het proces.

Buiten de verschillende belanghebbenden, wordt ook de gemeenteraad als hoogste bestuurlijke orgaan, nauw betrokken in het proces. Zo krijgt de raad concept opdrachtschrijving ter inzage voorgelegd. Na het aantrekken van een bureau, gaat het bureau met de raad in gesprek, om samen de wensen op gebied van proces en participatie verder te verkennen en het proces (gezamenlijk) vorm te geven. Dit gebeurt middels een startbijeenkomst. Om een goed beeld te krijgen van de huidige situatie en de opgaven vindt onder leiding van het bureau ook een uitgebreide 'schouw' door het centrum plaats, waar ook de raad en de centrummanager aanwezig bij zullen zijn.

Binnen het proces vinden er daarnaast regelmatig tussenstappen plaats, waarbij de gemeenteraad bijgepraat wordt over proces en inhoud. Daarbij kan de raad haar mening geven. Dit kan via de reguliere commissie- en raadsvergaderingen, maar praktischer is het om dit te laten verlopen via informatieve raadsbijeenkomsten. Zo nodig kan er ook schriftelijk, bijvoorbeeld via een raadsinformatiebrief, teruggekoppeld worden. Wij willen tot aan het moment van de besluitvorming ten minste vier belangrijke tussenstappen inbouwen in het proces:

- Opdrachtschrijving ter inzage naar de gemeenteraad;
- Startbijeenkomst bureau met de gemeenteraad en centrummanager + schouw;
- Tussentijdse bijeenkomst voorstel participatieproces en onderzoeksopzet;
- Terugkoppeling uitkomsten participatieproces (via raadsinformatiebrief).

Besluitvorming centrumvisie en uitvoeringsprogramma

Wij verwachten dat er uiterlijk Q2 2024 een centrumvisie met daarbij een uitvoeringsprogramma ter besluitvorming aan de gemeenteraad kan worden voorgelegd. Wanneer de gemeenteraad positief besluit over de centrumvisie met bijbehorend uitvoeringsprogramma, kunnen de verschillende verbetervoorstellen en deelprojecten in de loop van 2024 verder worden uitgewerkt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan schetsontwerpen voor eventuele herinrichtingwerkzaamheden. Ook in deze fase van het project blijft participatie belangrijk. Ook de gemeenteraad blijft nauw betrokken.

5 PLANNING

In de voorgaande hoofdstukken staan de uitgangspunten, opdrachtomschrijving en de rol van de gemeenteraad, beschreven. In dit hoofdstuk is een planning te vinden met daarin de verschillende stappen in het proces. De planning geeft inzicht in de verschillende tussenstappen naar de raad en de (globale) route tot aan de besluitvorming. Het participatieproces en de wijze van terugkoppelen naar de verschillende belanghebbenden wordt bij de verdere inrichting van het proces bepaald.

Onderwerp	Wanneer	Type
Behandeling procesvoorstel kernwinkelgebied commissie	5 april 2023	Raadscommissie
Vaststellen procesvoorstel kernwinkelgebied raad	19 april 2023	Raadsvergadering
Opdrachtomschrijving ter inzage naar de gemeenteraad	Mei 2023	Raadsinformatiebrief
Startbijeenkomst + schouw met gemeenteraad, centrummanager en bureau	Q3 2023	Informatieve raadsbijeenkomst
Voorstel participatieproces en onderzoeksopzet	Q3 2023	Informatieve raadsbijeenkomst
Terugkoppeling resultaten participatie en onderzoek naar alle belanghebbenden en raad	Q1 2024	Raadsinformatiebrief
Behandeling centrumvisie + uitvoeringsprogramma commissie	Q2 2024	Raadscommissie
Vaststellen centrumvisie + uitvoeringsprogramma raad	Q2 2024	Raadsvergadering

6 FINANCIËN

Er is binnen het project behoefte aan een integrale ontwikkelingsrichting (centrumvisie) voor het centrum met een concreet actieprogramma. Expertise op gebied van binnenstedelijke (her)ontwikkeling is echter niet voor handen binnen de gemeentelijke organisatie. In dit hoofdstuk is een uiteenzetting van de kosten te vinden.

De voorbereidende kosten om een centrumvisie met uitvoeringsprogramma op te laten stellen worden geraamd op circa € 70.000,-. Er is gerekend met een benodigde inhuur voor circa 8 maanden á 12 uren per week. De kosten hebben betrekking op de projectleiding, het inrichten van het participatieproces, voorbereiden van bijeenkomsten, maken van analyses en het opstellen van een centrumvisie met uitvoeringsprogramma. Ook hebben we binnen het voorbereidende krediet € 30.000,- aan interne begeleidingskosten, bijvoor-

beeld op gebied van projectbegeleiding en communicatie. Het betreft hier immers geen regulier werk, maar een nieuw project. Als gevolg hiervan zal er minder tijd zijn voor (meer reguliere) werkzaamheden. Ook is er een aanvullend budget van € 20.000,- nodig voor aanvullende onderzoeken en/of onvoorziene uitgaven. Tot slot is er een budget van € 15.000,- opgenomen om de centrummanager te bekostigen.

Vervolg en uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van de verschillende acties en verbetervoorstellen, zoals deze straks zullen terugkomen in het uitvoeringsprogramma van de centrumvisie, zijn pro memorie. Voor de uitvoering van de plannen zal het college, bij het voorleggen van de centrumvisie met het actieprogramma, opnieuw een krediet aan de raad gaan vragen. Voor de dekking van uitvoeringskosten worden ook subsidiemogelijkheden onderzocht, waaronder het Programma Impulsaanpak Winkelgebieden.

Expertise	Kosten
Centrumvisie met uitvoeringsprogramma - Inrichten participatieproces en maken onderzoeksopzet; - Verrichten van analyses en onderzoek; - Vorbereiden en voorzitten van diverse bijeenkomsten en overleggen; - Verwerking resultaten onderzoek en participatie + terugkoppeling; - Uitwerking centrumvisie met uitvoeringsprogramma.	€ 70.000,-
Interne begeleidingskosten (o.a. projectbegeleiding en communicatie)	€ 30.000,-
Inzet centrummanager	€ 15.000,-
Aanvullend onderzoeksbudget en onvoorziene uitgaven	€ 20.000,-
Totale voorbereidende kosten	€ 135.000,-

GEMEENTE HARLINGEN

